

Tegevusaruanne 2022

Eesti Audiovisuaalautorite Liit (EAAL) on loodud 02.07.1999. aastal. EAALi põhitegevusalaks on audiovisuaalsete teoste autorite ja nende pärijate varaliste õiguste kollektiivne esindamine.

EAAL esindab järgmisi audiovisuaalse teose autoreid: **režissöör, stsenarist, operaator, kunstnik.**

EAALi liikme staatuses on audiovisuaalse teose autorid, kes soovivad osaleda ühingu tegevuses. **Seisuga 31.12.2022 oli EAALil liikmeid 435 ja seisuga 30.04.2023 454 (sh 33 surnud autorit).** Audiovisuaalse teose autorid on liikmed, seni kuni ei ole pärija(d) pärimisdokumente esitanud. Kui surnud liikme pärijaga sõlmitakse kliendileping, muutub surnud autori staatus liikmest kliendiks.

Kliendi staatuses on:

- autorid, kes ei soovi ühingu tegevuses osaleda, ent on esitanud soovi et EAAL teostaks nende õigusi.
- Surnud autori (liikme/kliendi) pärijad

Seisuga 31.12.2022 oli EAALil kliente 99 (neist pärijad 47), seisuga 30.04.2023 on kliente 103.

2003.a sõlmis toonane EAALi juhatus **koostöölepingu Eesti Autorite Ühingu** (EAÜ), volitades kasutusõiguste vahendamise ja autoritele tasu kogumise ja väljamaksmise EAÜ-le. EAALi liikmetest audiovisuaalautorite vahelise tasude jaotuse ettepanekud ja kavad koostab EAALi juhatus ning esitab need üldkogule kinnitamiseks. Pärast üldkogu kinnitamist edastab EAALi juhatus need EAÜ AV projektijuhile.

EAÜ kaudu kogutud ja väljamakstud tasud on kajastatud EAÜ majandusaasta aruandes (ei ole kajastatud EAAL majandusaasta aruandes). EAÜ tegevus audiovisuaalautorite õiguste teostamisel on täpsemalt lahti kirjutatud EAÜ aruandes, mis on esitatud ka EAAL üldkogule ja millele viidatakse EAAL läbipaistvusaruandes.

EAALi kõrgeimaks organiks on liikmete **üldkoosolek**. Antud aruandeperioodil toimus 1 korraline EAAL-i üldkoosolek (14.06.2022).

EAALi tegevust juhib **juhatus**, mille liikmed valitakse kolmeks aastaks. 2021. aasta 29. juuni üldkoosolekul valiti EAALile **7 liikmeline juhatus**, kuhu kuuluvad: Liina Triškina-Vanhatalo (juhatuse esimees), Kaupo Kruusiauk, Eeva Mägi, Marianna Kaat, Hele-Riin Pihel, Mait Mäekivi ja Ülo Pikkov. Järgmised juhatuse valimised toimuvad 2024. aastal.

Järelevalvet EAALi tegevuse üle teostab **revisjonikomisjon**, mille liikmed valitakse kolmeks aastaks EAALi üldkoosoleku poolt. 2021 aasta 29. juuni üldkoosolekul valiti EAALile revisjonikomisjon koosseisus Martti Helde, Marta Pulk ja Kerdi Kuusik-Oengo.

2022. aastal kogutud tasud

2022. aastal esitas EAÜ av teoste kasutajatele **litsentsitasude eest arveid kokku 1 173 717,78 euro eest, millest 932 990,02 olid regulaarsed litsentsitasud ning 240 727,76 eurot on kohtuvaidlustes (täpsem kirjeldus allpool) saavutatud kompromisside summa.**

Võrdlevalt oli 2021. aastal regulaarne litsentsitasude laekumine **832 602,38 eurot**. Kasv 2022. aastal tulenes peamiselt mitme kohtuvaidluse lõppemisest EAÜ/EAALi kasuks tehtud otsustega ning 2022. aastal lisandunud perioodilisest litsentsitasust, mida All Media AS maksis telekanalites kasutatud av teoste eest.

Telekanalitega seotud autoritasude laekumine kasvas, ent kompleksteenust pakkuvate telekommunikatsiooniettevõtete ja kaabellevioperaatorite litsentsitasude maht kahanes. Siin esineb märgatav seos laekumise languse ja teenusepakkujate kliendibaasi muutumise vahel, mis toimus seetõttu, et 2022. aastal piirati enamiku Venemaa Föderatsiooni telekanalite levikut Eesti territooriumil.

Autoritasude laekumine muudest allikatest, sealhulgas teoste kasutamise eest välismaal, oli stabiilne ja ootuspärane.

Seisuga 31.04.2023 on nimetatud summa (**1 173 717,78**) ka koguulatuses laekunud. Selles summas sisaldub **EAÜ vahendustasu 253 506,78 € eurot ja käibemaks vahendustasult summas 15 762,68 eurot.**

EAÜ vahendustasust 1/5 läheb koostöö lepingu järgi EAALi halduskulude kattes. Oluline on välja tuua, et 1/5 arvestatakse EAÜ 2022. aasta kassapõhise raamatupidamise vahendustasust ja seega kujunes summaks **46 473,30 eurot.**

Käibe tekke, ehk teoste kasutamise perioodi eest, mille eest arve esitati (millest osade maksed laekusid 2023. aasta sees) on vahendustasu: 253 506,78 eurot, sellest 1/5 oleks 50 701,36 eurot.

Kassapõhise ehk laekumise järgi 2022. aastal on vahendustasu: 232 366,49 eurot, sellest 1/5 on 46 473,30 eurot. Kahe erineva raamatupidamise viisist tekkinud vahe 50 701,36 - 46 473,30 = 4228,06 kajastub 2024. aasta eelnimetatud 1/5 arvestuses.

2022. aasta laekumistest läheb **Jaotusfondi 2023. aastal väljamaksmiseks Eesti autoritele ja välisautoritele 904 448,32 eurot, millele lisandub erakopeerimise tasu 275 036,67 eurot (sisaldab EAÜ vahendustasu erakopeerimise tasult 10%)**

Väljamaksed 2022. aastal

Autoritasusid maksti 2022. aastal 2021 aasta laekumistelt 405-le Eesti autorile kokku 590 818,75 euro ulatuses (sisaldab tulumaksu). 2021. aastal oli vastav summa 2020. aasta laekumiste eest 229 667,50 eurot.

Möödunud aasta väljamaksmisele kuulunud summa hüppelise kasvu tingisid mitmed erakorralised laekumised või uued laekumiste allikad, mis moodustasid kogusummast 58%.

- Soome ühingu Kopiosto hüvitis ETV näitamise eest Soomes aastatel 2000-2016 – 9,3%
- Erakopeerimise hüvitis 2021 I kvartal (ühekordne hüvitis) – 11%
- Erakopeerimise hüvitis 2021 II-IV kvaral (regulaarne) – 21,5%
- Voogedastuse 2020 2. poolaasta tasu, mis jäi repertuaariannete suure mahu tõttu 2021. aastal läbi töötamata ja välja maksmata – 9,7%
- 2019.aastal mitteliikmetele kogunenud tasu ümberjagamine – 6,7% (seni tehti seda ümberjaotamist ebaregulaarselt ja neid tasusid hoiti kauem kinni)

Lisaks toimus välisühingutega arveldamise süsteemis muutus, millest on pikemalt juttu allpool. Ka see suurendas Eesti autorite väljamakseid.

Keskmiseks väljamakstud tasuks Eesti autorile 2022. aastal kujunes 1458,81 eurot.

Lisaks eelnimetatud väljamaksele maksti 2022. aastal erakorraliselt välja Erakopeerimise kohtuhüvitise II osa aastate 2014-2018 eest summas **74 837,47 eurot** (01.07.2022) ning Erakopeerimise kohtuvälise kompromissi hüvitis aastate 2019-2020 eest summas **511 179,56 eurot** (01.09.2022). Nende hüvitiste jaotusvõti kinnitati eelnevalt EAALi üldkogul 14.06.2022.

Välisühingute autoritele kujunes honorariks 315 769,80 eurot, millest peeti kinni sotsiaal-kultuuri fondi summa **26 170,78** eurot (asub nn EAALi reservis EAÜ kontol) ning riikidevaheline tulumaks summas 23767,45 eurot ning **21-le välisühingule kanti üle kokku 265 831,57 eurot**. Eelmisel, 2021. aastal, maksti välisühingutele välja **276 712,54 eurot**.

Väljamaksmata tasusid oli seisuga 31.12.2022 kokku 528 306,63 eurot, sellest

- Mitteliikmetele perioodil 2020-2021 kogutud tasud 210 967,15 eurot.
- 2022. aasta laekumised välismaalt 6298.- eurot. Eesti autorite teoste välismaal kasutamise eest. Täna on välja makstud õigustatud autoritele (veebruari 2023) ja kajastub 2023. tegevusaruandes.
- Eesti territooriumil kaabellevis edastatavate kanalite litsentsitasu, kellega puudub kontakt (Venemaa, RAO) või leping 218 829,87 eurot. See summa läheb EAAL liikmete vahel jaotamisele ja väljamaksmisele 2023.aastal.
- Kaabellevis kanalite litsentsitasu autorikategooriate eest, keda välisühingud ei esinda 52 825,93 eurot (vt hilisem selgitus välisühingutega arveldamise muutusest alates 2022). See summa jääb saldosse seadusega ettenähtud 3-ks aastaks.
- Surnud liikmetele kogutud autoritasud 39 385,67 eurot.

EAALi üldkogu (14.06.2022) poolt kinnitatud 2022.aasta eelarvekava oli 63 119 eurot, EAAL tegelikud halduskulud olid 56 185 eurot, see tähendab, et kavas ettenähtud eraldis eelmiste aruandusperioodide tulemist sai olla 6934-euro võrra väiksem.

EAAL tulu aruandusperioodil oli EAÜ vahendustasust ettenähtud 1/5 ehk 39 998 eurot. Peamised kulud olid tööjõukulud kokku 36 044 eurot.

2022. aastal arvestati juhatuse esimehe tasudeks 3750 eurot ja maksud 1238 eurot. Juhaste aseesimehe tasud olid summas 2806 eurot ja maksud 926 eurot. Juhatuse liikmetele arvestati tasusid summas 9503 eurot ja maksudeks 3133 eurot. Revisjonikomisjoni liikmetele arvestati tasusid summas 1369 eurot ja maksud 463 eurot. Töötasudeks arvestati 2022. aastal 9600 eurot ja maksudeks töötasult 3256 eurot. Muud peamised kulud olid üldkogu korraldamise ja kontorikulud, EAAL logo väljatöötamise kulu, SAA liikmemaks ning veebiteenustega seotud kulud, ning raamatupidamisteenus.

2022. aastal oli EAALil 1 töölepinguga (0,5 kohta) töötaja.

EAAL ei oma kinnisvara ega aktsiaid ning varasid ei investeerinud.

Aruandlusperioodil ei olnud EAAL käibemaksukohuslane.

2022. aastal toetati vastavalt üldkogu (14.06.2022) suunistele ja juhatuse otsusele EAALi ühisfondist Ukraina filmiloojaid kogusummas 10 000 eurot. Täpsemalt toetati MTÜ Baltic Eventi kaudu seal oma projektidega osalenud 7 Ukraina autorit (Works in Progress: Denys Tarasov, Stanislav Gurenko, Andriy Alferov, Arkadii Nepytyaliuk, Artur Leman. Co-production market: Marysya Nikityk, Ruslan Batyski) otsestipendiumitega a 1000 eurot kogusummas 7000 eurot, mida käis isiklikult üle andmas nimetatud autoritele või nende esindajatele EAAL juhatuse liige Marianna Kaat. Lisaks toetati PÖFF-i kaudu Ukraina autorite (Marysya Nikityk ja Olexandr Zhovna) Tallinnasee reisikulude katmist kogusummas 3000 eurot.

Peamised tegevused aruandlusperioodil:

Alates 2021. aasta II kvartalist käivitus **erakopeerimise tasu regulaarne seadmetepõhine kogumine**. 2022. aasta alul loodi Justiitsministeeriumi poolt juhitud jaotuskomisjon, kuhu kuulusid kõiki õigustatud kollektiivse esindamise organisatsioonide (EAÜ, EAAL, ENL, EEL, EFÜ, FETÜ) esindajad. EAALi esindas Liina Trishkina-Vanhatalo.

Perioodil 2021 II-IV kvartal koguti EAÜ juhtimisel KEO-de jaotusfondi 1 380 171,82 eurot erakopeerimise hüvitist (sellest summast on juba projekti halduskulud maha arvestatud). Vastavalt AÕS-ile eraldati 10% sellest summast kultuuri- ja teadusprojektide finantseerimiseks otsemeetne kaudu. Samast meetmest saadi koos EAÜga toetus 25 000 eurot EAALi liikmetele kasutajaliidese väljatöötamiseks.

Jaotamiseks õigustatud KEOde vahel jäi seega 1 242 154, 64 eurot. Esmalt jagati see summa AV (47%) ja Audio (53%) osaks. **EAALi osa AV osast oli 42% ehk 245 201, 33 eurot**, sellest 10% eraldati EAÜ vahendustasuks ja ülejäänud summast moodustus Jaotusfond, mis jagati vastavalt üldkoosoleku (14.06.2022) otsusele ja maksti välja 2022.aastal. Kuigi üldkoosolek 14.06.2022 otsustas teha sellest summast ka 10%-lise eraldise EAAL-i ühisfondi, siis seda eraldist ei tehtud. 14.06.2022 üldkogu vastava otsuse muutmissetpaneku esitab EAAL juhatuse 2023.aasta üldkogule.

Kuna taoline jaotuskomisjon istus 2022. aastal koos esimest korda ning sellisele protsessile puudus pretsedent, otsustas komisjon edasiste aastate töö hõlbustamiseks tellida erakopeerimise tarbijauuringu, mida ka 2022.aasta lõpus tehti. Uuringu viis läbi Kantar Emor ja selle tulemus mõjutab siis juba 2023.aastal jaotuskomisjoni tööd. Uuringu tellimiseks kasutati erakopeerimise jaotuskomisjoni poolt kultuuri- ja teadusprojektide toetusmeetme juures tekkinud jääki.

Kogu 2022.aasta jooksul käis töö projektiga, mille eesmärgiks oli luua **kaasaegne andmetöötluse ja tasujaotuse programm EAALi liikmete kasutatud teoste tuvastamiseks, autoritasude arvestamiseks ja liikmete jaoks läbi kasutajaliidese kogutud andmetele ligipääsu tagamiseks**.

Tänaseks töötab programm automaatselt läbi teoste kasutajate – telekanalite ja voogedastusplatvormide – repertuaariaruanded ning leiab nii sisesest kui ka välistest rahvusvahelistest andmebaasidest kasutatud audiovisuaalsete teoste autorid. Programmil on loodud repertuaariaruannetes olevate teoste autorite leidmiseks ja andmete salvestamiseks ühendused väliste andmebaasidega The International Documentation on Audiovisual works (IDA) ja The Movie Database (TMDB). Programm arvutab autorite osakaalud repertuaariaruannetes ning arvutab EAALi üldkogu poolt kindlaks määratud parameetrite põhjal autoritele autoritasude osakaalud. Programm tuvastas 2021. aasta repertuaariaruannetest üle 20000 teose, mille autoriteks olid EAALi või koostöölepingutega seotud välisühingute autorid ning autoritasu arvestati pea 2700-le autorile.

Kasutajaliides võimaldab EAALi liikmetel saada ülevaadet ja suurendada läbipaistvust oma teoste kasutamisest ning autoritasude kujunemisest, mis on väga suur kvalitatiivne hüpe EAALi liikmekommunikatsioonis

Programmil järgmine arendusetapp hõlmas tulumaksutõendi otseloomise võimalust Kasutajaliideses ning autoripõhise teoste nimekirja loomist. Need funktsioonid on plaanis töösse saada 2023ndal aastal. Seejärel on plaanis välja töötada teoste registreerimise süsteem.

Andmebaasi ja kasutajaliidese projekti eelarve oli **69 156 eurot**. Projekt finantseeriti järgmiselt: Justiitsministeeriumilt eraldatud toetuse summa 25 000 eurot, EAÜ omaosalus oli 22 078 eurot ja EAAL omaosalus sama suur ehk samuti **22 078 eurot**. (antud summa sisaldub EAÜ av projektikuludes 2022 aastal).

EAALi juhatus **muutis käesoleval aruandlusperioodil jaotuspõhimõtteid.**

Eelmise juhatuse koosseisu (või siis veel varem; kahjuks pole vastavat dokumendi arhiveeritud) otsuse põhjal oli järelevaatamise jaotusvõti seotud **VOD-teenusega**. St - iga EAALi liige, kelle kasvõi üht teost vaadati kasvõi ühel korral mõnel EAALiga lepingus oleval VOD platvormil, sai kõigi liikmetega võrdse osa kõikidelt teenusepakkujatelt järelevaatamise eest kogutud tasust. Ometi ei ole järelevaadatavad teosed kuidagimoodi seotud VOD teenusega vaid pigem otseedastatava teleteenuse programmiga. Viimase jaotusvõtmega (mille aluseks on täpsed programmiarued) istuv juhatus järelevaatamise jaotusvõtme ka sidus.

Teine suur muutus toimus **arveldamises välisorganisatsioonidega**. Teatavasti on eri riikides KEO-de kaudu autoritasu saavate autorite ring erinev. Kui meil on nendeks stsenarist, režissöör, kunstnik ja operaator siis näiteks Prantsusmaal on nendeks ainult stsenarist ja režissöör. EAALi jaotusvõti on kehtestatud vastavalt meie AÕS-ile ja Eesti territooriumil kogutud tasud jaotame me vastavalt EAALi üldkogus kinnitatud jaotusvõtmele, kus ühe teose eest laekuv tasu jaotatakse mainitud 4 autori vahel. Välisriikidesse aga, vaatamata sellele, et EAALil on leping näiteks ainult prantsuse režissööre ja stsenariste esindava organisatsiooniga (mitte nt ka prantsuse operaatoreid) on sinna makstud kogu Eesti territooriumil prantsuse av teoste kasutamise eest kogutud raha. Ehk näitlikult on prantsuse režissööre ja stsenariste esindavale organisatsioonile makstud ka prantsuse av teoste kunstniku, operaatori tasu, kuigi seal ei ole need autorid üldse õigustatud sellist tasu saama. Autoriõiguse seadused on aga territoriaalsed.

EAALi istuv juhatus on seda meelt, et seni kehtinud süsteem ei kohelnud autoreid võrdselt vaid eeliskohtles välisautoreid. Eesti teoste puhul toimus autoripõhine arvestus, välismaiste teoste puhul teosepõhine. Uue jaotusvõtme järgi käib arvestus kõigile autoritasandilt, mis on täpsem ja õiglasem.

Kokkuvõttes võib tuua ligikaudse võrdluse, et kui 2021 aasta jaotuses tele ja VOD-teenuste eest oli Eesti autorite (liikmed+mitteliikmed) osakaal 44% ja välismaa autorite oma 56%, siis 2022.aasta jaotuses oli see vastavalt 76% ja 24%.

Kaabellevis edastatavate välismaa kanalite repertuaariaruandeid EAÜ-le ei edastata, vaid leitakse kaabellevis litsentsitasu summa ja kanalite arvu jagatiseaga ühe kanali rahaline väärtus. Vastavalt välisühingu esindatud kanalite arvule makstakse litsentsitasu välisühingule. Küll aga kõik välisühingud ei esinda kõiki nelja autorikategooriat, kuid taasedastuse puhul on autoril õigus saada enda teoste kasutamise eest litsentsitasu, mistõttu maksame välisühingule välja vastavalt autorikategooriate arvule. Kui ühing esindab nelja kategooriat, maksame välja 100%, kui 3 kategooriat, siis 75%, kahe korral 50% ning ühe puhul 25%. Väljamaksmata litsentsitasud hoia me seadusest tulenevalt saldos 3 aastat, sest sellel perioodil võib autor enda teoste kasutuse eest tasu küsida.

Eesti audiovisuaalsete teoste autoritele kogutakse autoritasusid võrdväärselt, ehk EAALiga mitte liitunud autoril on õigus saada tasu kasutatud teose eest. EAALi liikmetele makstakse tasud regulaarselt välja, kuid autorid, kes ühingusse ei kuulu, nende osa hoitakse isikupõhiselt saldos. Kui autor ei avalda soovi liituda EAALiga ja ei õnnestu autoriga kontakti saada, siis kolme aasta möödudes jaotatakse konkreetse aasta jaotuses kogutud mitteliikmete honorar EAALi liikmete vahel proportsionaalselt, kes osalesid vastava aasta jaotuses.

2022. aastal saavutati kompromiss All Media AS-ga (TV3, TV6, jt telekanalid) perioodi 2018-2021 eest, millest EAALi osaks kujunes 84 605,96 eurot, mis on seisuga 30.04.2023 saldos ning jaotatakse esimesel võimalusel, kui All Media on edastanud repertuaariaruanded.

2022. aastal saavutati kompromiss ka TV Play Baltics AS-ga (Go3, Home3) perioodi 2018-2021 eest, millest EAALi osaks kujunes 156 121,80 eurot, seisuga 30.04.2023 on summa saldos ning võetakse repertuaariaruannete alusel 2023. aasta jaotusesse.

2022. aastal suleti EAALi juhatuse otsusega organisatsiooni konto Coop pangas suunates kõik **EAALi varad kahele Swedpanga kontole** viisil, et ühel on edaspidi EAAL kui organisatsiooni haldamiseks vajalikud ressursid (sinna laekuks ka EAAL 1/5 EAÜ vahendustasu, kui põhiline tuluallikas) ja teisel kontol oleks nn ühisfondi rahad, ehk üldkogu otsuste alusel ühisfondi suunatud summad, mida kasutatakse liikmete ühiste huvide eest seismiseks. Kokku oli seisuga 31.12.2022 nimetatud kontodel raha **157 928 eurot**.

Endiselt on töös EAAL kodulehekülj, kus on üeval kõik seadusega KEO-dele ettenähtud materjalid sh üldkogude materjalid. Kodulehe otselengi kaudu juhatuse meilboksi saabub ka peamine hulk uusi liikmetaotlusi. Liikmetaotlusi menetletakse kord nädalas – esmalt vaatab kodulehe kaudu laekunud avaldused üle juhatus, positiivse otsuse korral edastatakse avaldus EAÜ av projektijuhile, kes võtab avalduse tegijaga ühendust lepingu sõlmimiseks.

Aruandlusperioodil toimus **8 juhatuse koosolekut**. Kõik koosolekud on protokollitud. Lisaks toimus mitmeid juhatuse liikmete väiksemas koosseisus kohtumisi.

Korduvalt kohtuti EAÜ tegevjuhi ja juristiga teemaks EAÜ ja EAAL koostöölepe uuendamine. EAAL juhatus küsis ekspertarvamust kehtiva koostöölepe kohta ka Patendiametilt, mis peaks teostama järelvalvet kollektiivse esindamise organisatsioonide töö üle. Seal kahjuks märkimisväärset abi ei saadud. 2022. aastal EAÜ-ga uue lepinguni ei jõutud, see on plaanis 2023. aastal. Küll aga on kokku lepitud **EAÜ kontol oleva nn EAAL reservis suurus, mis seisuga 6.06.2023 on:**

- aruandlusperioodi 2021 EAÜ vahendustasu jääk **72 855 eurot**
 - 2021 aastal välismaksetelt kinnipeetava sotsiaalkultuurilise fondi tasud **22 128, 60 eurot**
 - aruandlusperioodi 2022 EAÜ vahendustasu jääk **105 204, 58 eurot**
 - 2022 aastal välismaksetelt kinnipeetava sotsiaalkultuurilise fondi tasud **26 170,78 eurot**
- KOKKU 226 358, 96 eurot.**

Plaani, kuidas antud reservi kasutada esitab juhatus koos 2023.aasta eelarvekavaga üldkogule 20.juunil 2023.

Eesmärgid 2023. aastaks:

- osalemine ka 2023 aastal Justiitsministeeriumi poolt juhitud erakopeerimise tasu jaotuskomisjoni töös seistes seal igal moel audiovisuaalautorite huvide eest.
- EAÜ ja EAAL vahelise koostöölepe uuendamine.
- Juriidilise ja finantsauditi tellimine, eesmärgiks saada põhjalik ülevaade EAÜ poolt EAAL-I nimel sõlmitud lepingutest kolmandate osapoolte ehk kasutajate ja välisorganisatsioonidega ning saada mõjuhinnang EAÜ ja EAAL-i koostöölepele pikas perspektiivis.
- mitteliikmete leidmiseks masspostituse korraldamine.
- kasutajaliidese edasiarendused koostöös EAÜ-ga.
- osalemine SAA (Society of Audiovisual Authors) töös.